

Tromsø den 18.06.2018

Høringsuttalelse om revidert Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2029

Kirkelig utdanningscenter nord/Girkolaš Oahpahusguovddáš Davvin (KUN) takker for tilsendt høring vedr. revidert Strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2029.

På generelt grunnlag mener KUN at det er nyttig at strategiplanen revideres og oppdateres. Strategiplanen gir også utdanningsinstitusjoner hjelp til å rette fokus på problemstillinger innen samisk kirkeliv som er relevante for både kirkelig arbeid og for de i ulike kirkelige tjenestene i Den norske kirke.

Innspill til strategiplanen følger:

Innledning

Som innledning til hele planen vil det være hensiktsmessig å skrive noe om strategiplanens oppbygning og hvordan de ulike delene henger sammen. Det vil gi lesehjelp for de som skal bruke planen lokalt, regionalt og nasjonalt.

Visjonen

Visjonen *Livskraftig og likeverdig* nevnes i overskriften, men så går man direkte videre til Den norske kirkes visjon om «Meir himmel på jorda». Det vil være ønskelig at disse to visjonene koples tydeligere sammen.

I visjonen henvises det til hva man vil jobbe med i perioden 2019–2021. Ettersom planen skal vare til 2029, kan man evt. kutte ut årstallene og heller skrive at «I planperioden vil fokus være på...».

Det vises videre til sju områder som Den norske kirke vil fokusere på de nærmeste årene. Disse områdene blir så utdypet, bortsett fra «Kunst- og kulturuttrykk er ein del av kyrkja sitt liv» og «Kyrkja skaper trygge rom». Det blir ikke klart hvorfor disse områdene er utelatt her. Begge de utelatte områdene oppleves svært relevante også for samisk kirkeliv, så disse delene burde utdypes på lik linje med de andre områdene hvis man velger å ha med alle de sju områdene som del av visjonskapitlet.

Det er formulert noen uthevede betraktninger under de deler som er beskrevet. Eks. under «Gudstjenestelivet blomstrer» står det: «*Gudstjenesten er et sted der den samiske befolkningen i hele Norge kan kjenne seg og sitt eget igjen i språk, uttrykksform og innhold*». Dersom man leser dette uten å ha lest visjonen først, kan det skape forvirring om dette er en visjon eller en beskrivelse av virkeligheten i dag. Alternativt kan man skrive: «*Det er et mål*

at gudstjenesten skal være et sted der den samiske befolkningen kan kjenne seg igjen... osv».
Det gjelder også de andre områdene som er beskrevet med uthevet skrift.

Prinsipiell del og en strategidel

Det fungerer bra å ha en prinsipiell del som danner grunnlaget for strategidelen. Perspektivene som danner grunnlaget for prinsipiell del oppleves relevante (teologisk, politisk, juridisk mm). Før disse delene beskrives i planen er det gitt en god og oppdatert beskrivelse av det samiske samfunnet anno 2018.

Under den teologiske delen i prinsipiell del kan godt Tore Johnsens relasjonsteologi/ livets sirkel utdypes noe mer som utgangspunkt for å fremstille samisk tenkemåte om relasjonene vi står i- til Gud, mennesker, skaperverket og oss selv. Den teologiske drahjelpen vil også være relevant for andre planområder i kirken innen diakoni, trosopplæring og kirkemusikk.

Det brukes flere steder årstall for å benevne hendelser fra nyere tid, eks. forsoningskonferansen som fant sted i Trondheim i 2016, Samiske kirkedager i 2017 etc. Bruk av årstall kan medføre at strategiplanen oppleves litt utdatert før tiden når den leses mot slutten av planperioden. Bruk av årstall kan derfor med fordel strammes noe inn.

Strategidelen utdyper viktige felt innen samisk kirkeliv. Flere av delene beskrives med forholdsvis lange tekster uten underoverskrifter. Det vil gi god lesehjelp å legge inn noen flere underoverskrifter, for eksempel i pkt. 4.3 om diakoni og pkt. 4.4. om dialog og forsoning.

Tabellen på s. 41 oppleves så relevant og klargjørende at den burde flyttes til starten av strategidelen.

2. Høringsspørsmål til del 4, Strategidel

Generelt vil KUN bemerke at strategidelen er velskrevet og relevant. Her vil menigheter kunne få mye nyttig drahjelp i menighetsarbeidet. Kommentarene som følger vil derfor være mer en understreking av særlig viktige perspektiver. Ellers oppleves tekstene i strategidelen litt kompakte da det er få underoverskrifter i tekstene. Det kan med fordel legges inn flere underoverskrifter.

4.1 Samisk språk og innhold i kirke- og gudstjenesteliv

- Hvordan øke antall ansatte og frivillige medarbeidere med kompetanse i samiske språk og kultur?
- Hvordan øke andelen liturgiledd i gudstjenester på samiske språk?

Målene som er beskrevet i dette kapitlet har relativt stort fokus på bruk av samisk språk. Det er ønskelig at også andre perspektiver trekkes inn. Hvordan kan samisk kunst prege kirkerommet? Hvordan kan samisk fortellertradisjon knyttes an til prekenarbeidet? Både samisk språk og kultur er viktig og må sees i en helhet både i gudstjeneste- og kirkelivet generelt.

Arbeidsgiverlinjen må inn for å gjøre det mulig for alle kirkelige ansatte å få faglig oppdatering (etter- og videreutdanning) på arbeid med samisk språk og kultur i gudstjeneste- og kirkeliv. Det er også viktig at dette tematiseres i utdanningsløpene til kirkelig tjeneste.

4.2 Samisk innhold i trosopplæringa

- Hvordan styrke trosopplæringen for barn i samiske miljø?
- Hvordan ivareta samisk innhold i trosopplæringen der samer er i mindretall?

Det er viktig at samisk trosopplæring også blir en naturlig del av trosopplæringen generelt. Den nye boka Jordvenn er et godt eksempel på at samiske perspektiver og teologiske innspill kan brukes som en integrert del av trosopplæringen i arbeid med for eksempel vern om skaperverket. Barn kan også tilegne seg salmer og sanger på samisk på lik linje med norsk og andre språk. Sett i et inkluderingsperspektiv vil det også gjøre at samisk trosopplæring blir en like naturlig del av trosopplæringen som diakoni. Da vil inklusjon av samiske perspektiver i trosopplæringen ikke avhenge av om samiske barn er med i trosopplæringen eller ikke, men som en naturlig del av kirkens trosopplæring generelt.

4.3 Diakoni

- Hvordan kan samers behov for språk- og kulturforståelse møtes i det diakonale arbeidet i menighetene?
- Hva slags kompetanse kreves for diakoner og diakonimedarbeidere i samiske områder i framtiden?

Hvordan samers behov for språk- og kulturforståelse møtes og ivaretas i det diakonale arbeidet i menighetene står og faller på at diakoner, diakoniarbeidere og andre kirkelige tilsatte er bevisste på den samiske historien i området og at det bor samer innenfor menighetens grenser. Det må etableres kontakt med det samiske miljøet på det enkelte sted for å skaffe en oversikt over hvilke diakonale utfordringer som finnes der. Samiske tema må også inn i grunnutdanningene til kirkelige tjenester slik at man ikke starter fra nullpunktet når man begynner sin kirkelige tjeneste.

4.4. Dialog og forsoning

- Hvordan kan menigheter bidra i dialog- og forsoningsarbeid som er aktuell i samisk kontekst?
- Hvordan kan Den norske kirke samhandle og samarbeide med læstadianske forsamlinger og organisasjoner knyttet til det samiske samfunnet og samisk kirkeliv.

Flere steder kan kirken selv oppleves som en del av problemet med usynliggjøring av samisk kirke- og kulturliv. Noen steder er samisk språk og kultur sjelden eller aldri et tema verken blant de ansatte eller i menighetsrådene, til tross for at samer bor i området og også kan stå oppført i Sametingets valgmannstall. Dette bidrar til en usynliggjøring av samisk tilstedeværelse mange steder. Forsoning forutsetter en erkjennelse av egen rolle i en relasjon og her er maktperspektivet relevant. Før denne erkjennelsen skjer, kan det være vanskelig for lokalmenigheter å få øye på hvilken rolle de har i fremtidige forsoningsprosesser.

4.5. Rekruttering, kompetanse og fagutvikling

- Hvordan rekruttere flere til frivillig arbeid og engasjement for samisk kirkeliv?
- Hvordan få flere samer til å velge kirkelig utdanning?
- Hvordan øke kompetansen i samisk språk, kirkeliv og samiske kristne tradisjoner blant ansatte i Den norske kirke?

I Den norske kirkes rekrutteringsarbeid er det behov for et fokus som peker på at kirken er et relevant sted å arbeide også for samer- at det er plass for et variert samisk kirkeliv innenfor Den norske kirke.

Erfaringen ved KUN er at den beste bevisstgjøringen for studentene i en studentgruppe om samisk gudstjeneste- og kirkeliv skjer når samiske studenter også er del av studentgruppen. Det finnes arenaer for faglig oppdatering som poenggivende kurs (eks. Tro og livstolkning i Sápmi, Samisk kulturkunnskap, samiske språkkurs etc.), Samisk kirkelivskonferanse, Samiske kirkedager mm. Det er viktig at arbeidsgiver legger til rette for at ansatte kan delta, og at frivillige får støtte til å delta i kraft av det arbeidet de gjør lokalt i menigheten. Utveksling og dialog er nøkkelord i dette.

4.6 Kultur

- Hvordan kan ulike kulturuttrykk fra samisk tradisjon være til støtte i det gudstjenestelige liv og menighetsarbeid?
- Hvordan kan samisk salmesang og kirkemusikk i ulike områder bevaras og videreutvikles?

Inklusjon av samiske kulturuttrykk kan bidra til idenitetsbygging og opplevelse av kontinuitet i forhold til samisk åndelighet og tradisjoner. De kan også bidra til å understreke på en tydelig måte den samiske tilstedeværelsen i en menighet.

Samisk kunst og samisk musikktradisjon bør også trekkes inn i arbeidet med samisk gudstjenesteliv og menighetsarbeid. En nøkkel i dette arbeidet er lokale tilpasninger. Gudstjenesteverksteder kan være gode arenaer for å jobbe sammen for å synliggjøre samisk språk, virkelighetsforståelse og tradisjoner. Igjen er det viktig å understreke betydningen av at menighetenes ansatte og menighetsrådene søker dialog med de samiske miljøene på de ulike stedene og drøfter sammen med disse hvordan samisk kirkeliv best kan ivaretas og utvikles på det enkelte sted.

I Strategiplanen brukes «samisk tonefølelse» som begrep uten at det fremgår tydelig hva man mener med begrepet. Hva innebærer det å synge salmer med utgangspunkt i samisk tonespråk? Eller mener man samisk sangtradisjon? Det finnes ingen mal for samisk tonespråk. Det er feks et dilemma i salmearbeid å nedtegne en tonevariant samtidig som en salme synges på mange ulike måter avhengig av hvor man er. Det kan være bra for planen å tydeliggjøre hva man mener med samisk tonespråk (til forskjell fra samisk salmetradisjon).

På s. 63 står det at Kirkerådet og Samisk kirkeråd skal: «I dialog med utdanningsinstitusjoner ta opp behov for at samisk salmesangtradisjon blir et tema i etter- og videreutdanning for kirkelig ansatte og i grunnutdanningen for kantorer.» Her mener KUN at det er viktig at også bispedømmene trekkes inn i dette arbeidet. Bispedømmene er sentrale kirkelige arbeidsgivere og de kan både oppmuntre, oppfordre og legge til rette for ansattes deltakelse på slike arenaer.

4.7 Demokrati

- Hvordan kan rekruttering av samiske kandidater til kirkevalg gjøres på en god måte?
- Hvordan styrke samarbeidet mellom Samisk kirkeråd og samiske representanter i bispedømmeråd og menighetsråd?

Samisk arenabygging i kirken er sentralt dersom man skal kunne rekruttere samer til kirkelige råd- og utvalg. Fortsatt satsing på å skape samiske arenaer innen samisk ungdomsarbeid er sentralt i dette arbeidet.

Det kan oppleves ensomt å sitte som eneste samiske medlem i råd- og utvalg, så det vil være viktig at de som stiller til valg kan «ha noen i ryggen», eks. en referansegruppe el.

Det er viktig å skape møtesteder for samiske medarbeidere i Dnk hvor man får mulighet til å drøfte samisk kirkeliv fra sitt ståsted der de tjenestegjør. Dette bør være tverrfaglige arenaer. Det er derfor også meget ønskelig at Samisk valgmøte kan bli et samisk kirkemøte hvor man kan drøfte sentrale tema og saker innen samisk kirkeliv, og ikke bare kirkevalgrelaterte spørsmål. På den måten har man også en møteplass hvor Samisk kirkeråd, samiske representanter fra bispedømmeråd og menighetsråd kan møtes jevnlig tillegg til rådsmøter i ulike samiske områder, Samisk kirkelivskonferanse etc..

Tromsø den 26. juni 2018

Line M. Skum
sign.